

MESTRE DE CAPÇALERA

Escrits essencials d'educació

A càrrec de Toni Giménez i Fajardo

PER PRINCIPIS!

Principis educatius universals

*Un savi xinès volia tenir deu principis educatius,
abans de ser pare. Després d'haver tingut filles i fills,
s'havia quedat sense principis.
Contalla popular xinesa.*

*Aquests són els meus principis,
però si no li agraden, en tinc d'altres.
Groucho Marx*

És arriscat plantejar-se trobar uns principis educatius universals perquè això vol dir haver fondejat molt en l'educació d'arreu, bo i acceptant que cada cultura, cada ètnia té una manera pròpia de fer-ho, basada en la seva pròpia cosmovisió (*imago mundi*). Amb tot, crec que cap dels principis que mostrem a continuació passa de moda ni queda obsolet alhora que tenen un pòsit comú, no són com fragments aïllats, sinó que tots queden globalitzats, atès que uns depenen dels altres. Principis educatius universals, al marge de tota cultura i de tota religió.

Tot allò que costa un esforç adquireix més valor

Allò que costa és el que acaba tenint més rellevància perquè a l'esforç li hem donat un valor concret. Ja ho diu la saviesa popular: "El que res no costa res no val"

L'educació és eròtica

Eros entès com a desig, com a plaer en el sentit platònic i que, en la majoria de casos, aboca al fracàs perquè l'acte educatiu és buscar, no pas trobar. Amb tot, la feina d'educar és sempre un acte de generositat i de satisfacció.

L'educació és violència

L'educació és violència perquè enfronta educador i educand (mestres i alumnes; pares, i fills; professorat i deixebles). L'instint de mort (*thánatos*), establert per Freud, acaba convertint l'ésser humà en un ésser violent perquè s'adona de la seva finitud alhora que de la seva infelicitat. Molt sovint, la pedagogia que sorgeix d'aquí és repressiva: una forma clàssica de control social,¹ de control dels altres. La pedagogia autoritària vol arrencar d'arrel el caràcter salvatge que té la infància. L'infant, davant de les seves frustracions, hi reacciona amb agressivitat que és alhora una forma d'atraure l'atenció de l'adult, buscar companyerisme o obtenir un cert "poder".

La llibertat és un valor que es troba al principi

La llibertat no és ni un mitjà ni una finalitat, és connatural a l'ésser humà des del moment de néixer, encara que Abraham Lincoln deia que només ho és en aquest instant i ja no ho torna a ser mai més.

El tot és més que la suma de les parts

L'ésser humà és un ésser pluridimensional i de gran complexitat. És més que la suma d'allò físic, emocional, mental i espiritual i de totes les dimensions que a partir d'aquí s'hi despleguen, per això és tan difícil la seva educació. El tot governa la naturalesa de les parts.

No hi ha oposats, tan sols complementaris

Tot té el seu oposat, entès com a complementari, no pas com a contrari, per constituir un tot.

Per a educar cal tenir un model d'ésser humà

Quan eduquem transmetem una manera de concebre el món. Cada pedagogia és un microcosmos, per tant, hem de tenir un model d'ésser humà al que volem educar. Ajudem a que qui volem educar pugui construir-se la seva pròpia visió i elabori la seva pròpia escala de valors.

Cada persona té la seva manera pròpia d'aprendre

La seva manera, la seva velocitat i el seu ritme d'aprenentatge. No es tracte de madurar ràpid, sinó de madurar. No tots els arbres i plantes maduren igual. Cadascuna ho fa en el seu moment i això dona varietat al bosc. El ritme de cada persona marca què és el que desitja exactament i la tasca de l'educador és ser molt intuïtiu per encaminar l'educand. Ell és el protagonista principal de la seva pròpia vida, no hi podem instal·lar en el seu interior el nostre camp base. Cada ésser humà té un ritme propi. Cal seguir el ritme de la natura: temps i paciència. Cada aprenentatge s'ha de realitzar en el moment oportú. I cal donar temps perquè els aprenentatges puguin ser interioritzats, l'única manera d'assegurar-nos de què hi ha aprenentatge. Tots els infants són diferents. Un infant que comença a caminar als 10 mesos no arribarà més lluny que un altre que ho fa als 18. Amb tot, cal estar alerta dels que van a poc a poc, no pel fet d'anar a poc a poc, sinó pel fet de què s'allunyen de la majoria i això, que de per si no és cap problema però pot arribar a ser-ho. Cada infant té la seva velocitat d'aprenentatge, el seu procés personal de maduració. Cal anar en compte amb les metodologies educatives que forcen a anar de pressa. Aprendre a llegir i a escriure, per exemple, és aprendre a llegir el món, la vida. Segons com sigui el temperament de l'infant, unes paraules com ara "vinga, espavila't!" poden causar encara més lentitud en l'infant² perquè poden frenar la seva espontaneïtat i ferir la seva autoestima.

A manera d'ironia podríem dir³ que si ets el més llest de la classe és que t'has equivocat de classe perquè no hi aprendràs res. T'has de trobar estudiant i treballant en els llocs on ets el "més tonto", així segur que aprendràs.

L'educació ha de ser una camí de regularitat, no pas una cursa de velocitat

No es tracte d'arribar primer (per què?) ni tan sols d'arribar enlloc. L'important és el camí, o sigui el procés, que, com deia Sòcrates, l'únic lloc on cal arribar és a nosaltres mateixos, o sigui a conèixer-nos.

No fer malbé res

És la primera de les tres lleis de la robòtica, establertes per Isaac Asimov;⁴ talment com un dels tres límits que Alexander Sutherland Neill (fundador de l'escola Summerhill) imposà per poder realitzar l'acte educatiu en llibertat: que res no vagi en contra del que t'envolta.

Ajudar l'altre

La segona de les tres lleis de la robòtica (sense violar la primera llei). Neill també parla del segon límit: que res no vagi en contra dels altres. L'escoltisme també ho diu: sempre a punt; tant com puc. Estar a les verdes i a les madures.

Conservar la teva pròpia existència

La tercera de les lleis de la robòtica (sense violar les dues anteriors). Neill també va establir el tercer límit: que res no vagi en contra nostra.

Tot allò realitzat amb motivació i estímul multiplica les seves possibilitats

El llistó educatiu sempre ha de ser alt. Mai no sabem què com ni quan un ésser humà pot realitzar qualsevol cosa. Sempre ens enduem sorpreses i més amb els infants perquè l'ésser humà sempre és imprevisible i els nens i nenes poden arribar a assumir molt més que no ens pensem. Som els adults els que posem els límits i els prejudicis.

Un infant no és una adult en miniatura

Se l'ha de deixar ser infant i que maduri de manera natural, tot tenint en compte la seva capacitat intuïtiva i allò que porta dins seu com a únic i personal. Se l'ha de respectar com a qualsevol ésser humà, però se l'ha de tractar com a infant que és i deixar-li el temps que necessiti per viure la infància (que, malauradament, cada vegada és més curta). Educar-lo és conduir-lo del món natural al món social però donant-li temps i tenint en compte que dels 0 als 2 anys es troba en l'estadi sensorio-motor; i que dels 2 als 6 anys es troba en l'estadi simbòlic.

Qualsevol narració oral activa més zones cerebrals

L'aprenentatge analític es realitza molt millor i es reté amb més facilitat en la memòria si es fa a través d'una narració (conte, anècdota, acudit) perquè activa més zones cerebrals. També quan s'acompanya amb música (cançó, sobretot, música instrumental).

Març 2024.

Trobareu els articles anteriors a l'apartat [Articles](#) de la meva pàgina web.

---

¹ Peter L. Berger, *Invitació a la sociologia*, Barcelona: Herder, 1986: 90.

² Boris Cyrulnik, *Los patitos feos*, Barcelona: Gedisa, 2002: 58.

³ Com diu el físic Xavier Trepal al seu article "Als científics els agrada Bach", La Vanguardia, 8-I-2017.

⁴ Isaac Asimov, *Yo, robot*, Barcelona: Edhasa, 1983.